

Aan De Raad van Ministers
dtkv De Minister van Economische
Ontwikkeling
De heer R. Cijntje
AmiDos Building, Pletterijweg 43
Alhier

Uw nummer 2023/041798 Uw brief van: 20 maart 2024 Ons nummer: 11042024.01 Willemstad, 11 april 2024
(letter):

Onderwerp: Advies inzake dividendbeleid en dividendvoorstel Curinde
(art. 5 P.B. 2014, no. 3 (GT))

Bijlagen:

1 Inleiding

De openbare rechtspersoon Curaçao is met inachtneming van artikel 4 van de Landsverordening corporate governance (P.B. 2014, no. 3 (G.T.)), een schriftelijke overeenkomst aangegaan ingaande 1 mei 2012, met een bij Landsbesluit no. 2012/13836 aangewezen deskundige organisatie zijnde Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten (hierna: SBTNO). Uitgaande van het gestelde in artikel 4 derde lid van de Landsverordening corporate governance alsook de bepalingen van de overeenkomst van opdracht, behoren tot de werkzaamheden van de adviseur corporate governance onder meer het ambtshalve of op verzoek van het Land Curaçao adviseren van de aandeelhouder, de Regering, de Raad van Ministers dan wel de Ministers over de toepassing van de in het Landsbesluit Code Corporate Governance Curaçao (P.B. 2014, no. 4 (G.T.)) (hierna: de Code) en in de Landsverordening corporate governance opgenomen bepalingen.

Middels besluit van 20 maart 2024 van de Raad van Ministers met zaaknummer 2023/041798, ontvangen op 22 maart 2024, is het dividendvoorstel betreffende de jaarrekening 2022 van Curaçao Industrial and International Trade Development Company N.V. (hierna: Curinde) ter toetsing aan de adviseur aangeboden.

Conform artikel 5 lid 1 van de Landsverordening corporate governance dient de verantwoordelijke minister, voor zo veel als dat mogelijk is, te bewerkstelligen dat een vennootschap, waarvan het Land direct of indirect aandeelhouder is, een dividendbeleid zal hebben dat voldoet aan balansnormering. Artikel 5 lid 2 van de Landsverordening corporate governance stelt dat indien door of namens een minister wordt beslist of meebeslist over de vaststelling of aanpassing van het dividendbeleid van een vennootschap, dient de minister een voornemen daartoe schriftelijk en gemotiveerd aan de adviseur corporate governance te melden. In overeenstemming met artikel 5 lid 3 van de Landsverordening corporate governance dient de adviseur corporate governance aan te geven of er tegen die vaststelling of aanpassing al dan niet zwaarwegende bezwaren zijn die verband houden met balansnormering.

2 Ontvangen en geraadpleegde relevante documenten

- Besluit van de Raad van Ministers van 20 maart 2024 met zaaknummer 2023/041798;
- Brief van 18 maart 2024 van de Minister van Economische Ontwikkeling (hierna: de Minister) aan de Raad van Ministers betreffende de jaarrekening en het dividendbeleid 2022 van Curinde;
- Advies van het Ministerie van Financiën van van 12 januari (zaaknummer: 2023/041798) betreffende de jaarrekening 2022 van Curinde;
- Jaarrekening Curinde 2022;
- Brief 19 oktober 2023 van Secretaris Generaal a.i. Economische Ontwikkeling met zaaknummer 2023/04798 aan de Secretaris Generaal a.i. van het Ministerie van Financiën betreffende de aanbidding van de jaarrekening Curinde 2022;
- Statuten van Curinde, laatstelijk gewijzigd op 21 maart 2012.; en
- Online Handelsregister van de Kamer van Koophandel en Nijverheid van Curaçao van Curinde van 10 april 2024.

3 Wettelijke bepalingen betreffende het voornemen tot vaststelling dividendbeleid

Conform artikel 5 van de Landsverordening corporate governance bewerkstelligt de verantwoordelijke minister, voor zoveel als dat mogelijk is, dat een vennootschap, waarvan het Land direct of indirect aandeelhouder is, een dividendbeleid zal hebben dat voldoet aan balansnormering. Indien door of namens de verantwoordelijke minister wordt beslist of meebeslist over de vaststelling of aanpassing van het dividendbeleid van een vennootschap, dient hij het voornemen daartoe schriftelijk en gemotiveerd aan de adviseur corporate governance te melden.

Volledigheidshalve zij gesteld dat conform artikel 1 onder e. van de Landsverordening corporate governance onder dividendbeleid wordt verstaan de jaarlijkse besluitvorming van een vennootschap inzake de winstbestemming teneinde de vermogensverschaffers een redelijke vergoeding te bieden voor het door hen geïnvesteerde vermogen. Eveneens conform artikel 1 onder b. van de Landsverordening corporate governance dient onder balansnormering te worden verstaan het bepalen van een zodanige adequate vermogensstructuur dat de continuïteit van de vennootschap op lange termijn wordt gewaarborgd.

In dit kader dient het bestuur van een vennootschap conform onder andere artikel 2.1 van de Code een beleidsplan, jaarplan en jaarlijkse exploitatie- en investeringsbegroting op te stellen alsmede zorg te dragen voor een voorstel voor zowel een deugdelijke balansnormering als dividendbeleid. In overeenstemming met artikel 2.1 van de Code dient de raad van commissarissen erop toe te zien dat het bestuur uiterlijk per één november een jaarplan en de jaarlijkse exploitatie- en investeringsbegroting voor het komend jaar opstelt en vervolgens ter goedkeuring voorlegt aan de raad van commissarissen.

Het bestuur dient in dit kader ook in het bijzonder te handelen met inachtneming van het gestelde in artikelen 3.4 en 3.5 van de Code.

Conform artikel 3.4 van de Code dient het bestuur van de vennootschap het business plan samen met het jaarplan en de daaruit voortvloeiende jaarlijkse exploitatie- en investeringsbegrotingen op te stellen. Het jaarplan en de begrotingen zijn de concrete uitwerking van het businessplan en dienen daarmee in overeenstemming te zijn opgesteld.

Tenminste drie maanden voor het begin van een nieuw begrotingsjaar dient het bestuur het jaarplan en de begrotingen aan de raad van commissarissen voor te leggen ter goedkeuring.

Ten aanzien van het financieel beleid van het bestuur van de vennootschap en in overeenstemming met artikel 3.5 van de Code dient het bestuur jaarlijks binnen vijf maanden na afloop van het boekjaar - behoudens verlenging van deze termijn met ten hoogste zes maanden door de algemene vergadering van aandeelhouders op grond van bijzondere omstandigheden - een jaarrekening op te stellen. Ook dient het bestuur met een voorstel te komen ten aanzien van dividenduitkeringen en in lijn daarmee het dividendbeleid. Immers de aandeelhouders mogen van het bestuur van een vennootschap verwachten dat zij een passend beleid formuleren en realiseren waardoor de vennootschap jaarlijks een zodanige rentabiliteit realiseert dat de aandeelhouders een redelijke vergoeding kunnen krijgen in de vorm van dividend.

Het voorgaande brengt met zich mee dat alvorens bij een vennootschap tot enige dividenduitkering wordt overgegaan, gehandeld dient te worden met inachtneming van het gestelde in de Landsverordening corporate governance, de Code, de wet en regelgeving en de statutaire bepalingen.

De verantwoordelijke minister dient het voorgaande te bewerkstelligen en in het verlengde hiervan jaarlijks voorafgaand aan een boekjaar de balansnormering en dividendbeleid aan de adviseur te melden.

4 Dividendbeleid en dividendvoorstel 2022 Guinde

Het Ministerie van Financiën heeft op 12 januari 2024 advies uitgebracht met zaaknummer 2023/041798 betreffende de jaarrekening 2022 van Curinde, waarin onder meer het volgende is gesteld:

“ (...)

Van het Ministerie van Economische Ontwikkeling is het verzoek ontvangen advies te verstrekken over de jaarrekening 2022 van Curinde N.V. (hierna Curinde) teneinde een eventuele dividenduitkering in een algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) vast te stellen. Hieromtrent bericht ik u als volgt.

Verlies- en winstrekening

	2022	2021
Huuropbrensten	7,092,844	6,950,509
Directe kosten	3,871,424	6,648,814
Bruto resultaat	3,221,420	301,695
Indirecte kosten	4,008,040	3,739,843
Bedijfsresultaat	-786,620	-3,438,148
Herwaarderingsresultaat	67,265,753	
Overige inkomsten/uitgaven	453,945	-20,544
Operationele resultaat	66,933,078	-3,458,692
Fin.ink./uitg.	-35,148	-9,391.
Winstbelasting	-2,615,044	
Netto resultaat	64,282,836	-3,468,083
Actuarieel resultaat	488,921	146,714
Tot. Compreh. Result	64,771,807	-3,321,369

Zo op het eerste gezicht is de omvang van het resultaat op totaal niveau (“total comprehensive result”) van Curinde in 2022 opmerkelijk te noemen, namelijk een winst van NAF 64,8 mln. te meer daar Curinde haar boeken sinds 2016 tot en met 2021 ieder jaar met een verlies van tussen NAF 2,5 mln. en NAF 6,1mln. heeft afgesloten. De winst is dan ook niet toe te schrijven aan de reguliere

bedrijfsvoering, maar aan een incidentele gebeurtenis: in 2022 heeft een herwaardering van de materiële vaste activa i.c. gebouwen en terreinen plaatsgevonden welke resulteerde in een positief herwaarderingsresultaat (van NAf 67,3 mln.) ten gunste van de verlies- en winstrekening. Uit de reguliere bedrijfsvoering (huuropbrengsten minus directe en indirecte kosten) wordt ook in 2022 een verlies geleden van NAf 0,8 mln. Dat verlies was nog NAf 3,4 mln. in 2021.

Opgemerkt zij dat het positief herwaarderingsresultaat geen aanleiding geeft tot een winstverdeling onder de aandeelhouders. Het is immers een boekhoudkundige winst waartegenover geen financiële middelen staan.

De inkomstenbron voor Curinde is de verhuur van gebouwen en - voor een gering deel - terreinen. Uit de verhuuropbrengsten zou het bedrijf alle kosten moeten dekken. Dat lukt echter al jaren niet meer. Curinde verhuurt op de volgende locaties gebouwen: Free Zone Koningsplein, Industrial Park Brievengat, Economic Zone Hato en Mahuma. In de onderstaande tabel zijn de verhuuropbrengsten van gebouwen en terreinen weergegeven.

Opbr. Verhuur Geb. & Terr.	2022	2021
Opbr. Verhuur Gebouwen:		
Free Zone Koningsplein	2,792,036	2,929,258
Industrial Park Brievengat	3,265,246	2,937,537
Economic Zone Hato	505,405	544,124
Mahuma	100,400	100,400
Totale opbr. Verhuur gebouw.	6,663,087	6,511,319
Opbr. Verhuur terreinen	429,757	439,190
Tot. Opbr. Verh. Geb. & Terr.	7,092,844	6,950,509

Van 2021 naar 2022 nemen de verhuuropbrengsten met 2% toe van NAf 6,9 mln. naar 7,1 mln. Opvallende ontwikkeling is dat qua huuropbrengsten Free Zone Koningsplein niet langer de belangrijkste locatie is. Die rol is overgenomen door Industrial Park Brievengat. 49% van de totale huuropbrengsten aan gebouwen is te danken aan "Brievengat", terwijl "Koningsplein" bijdraagt met 41,9%. Tussen 2021 en 2022 nemen de huuropbrengsten te Brievengat toe met 11,2%, terwijl die te "Koningsplein" afneemt met 4,7%. Aldus begint Curinde meer de karaktertrek van een binnenlands verhuurbedrijf van ruimtes te krijgen.

Aan de kostenkant is het positief dat de directe kosten afnemen van NAf 6,6 mln. in 2021 naar NAf 3,9 mln. in 2022. Het probleem blijft echter de indirecte kosten. Deze nemen toe van NAf 3,7 mln. in 2021 naar NAf 4,0 mln. in 2022. Een break-down van de indirecte kosten geeft het volgend beeld.

Indirecte koster	2022	2021
Personeelskosten	1,903,748	2,157,252
Accomodatiekosten	231,122	198,196
Kantoorkosten	228,016	248,749
Reclame&promotie	428,474	296,311
Transportkosten	62,060	33,981
Vrijval /toev.voorz.	77,781	148,419
Algemene kosten	1,076,839	656,935
Tot. Ind. Koster	4,008,040	3,739,843

Om een positief resultaat uit de reguliere bedrijfsvoering te kunnen behalen, is het aan te raden dat Curinde maatregelen neemt om de hoogte van deze indirecte kosten terug te dringen.

Balans

Activa	2022	2021	passiva	2022	2021
Mat.vaste activa	124,875,054	55,666,135			
Fin.vaste activa	4,000,001	4,000,001	Eigen vermogen	119,088,411	54,313,434
Vlottende activa,	2,544,785	3,364,249	Vreemd vermogen Lt	9,301,029	6,286,067
waarvan Liq.middelen	1,485,990	1,630,629	Vreemd vermogen Kt	3,030,400	
Totaal	131,419,840	63,030,385	Totaal	131,419,840	63,030,385

Het overgrote deel van het totale vermogen van Curinde is vastgelegd in materiële vaste activa (terreinen, gebouwen, infrastructuur, beveiligings- en bewakingssysteem) en loopt op van 88,3% in 2021 naar 95,0% in 2022. Daarnaast is Curinde een typisch overheidsvennootschap dat met voornamelijk eigen vermogen is gefinancierd. Door toevoeging van het "total comprehensive result" ad NAf 64,8 mln. aan het eigen vermogen neemt het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen toe van 86,2% in 2021 naar 90,6% in 2022.

Aan financiële middelen beschikt het bedrijf in 2022 over NAf 1,5 mln. aan liquide middelen en NAf 4 mln. aan termijndeposito. Over deze laatste kan het bedrijf feitelijk niet meteen beschikken, aangezien het als onderpand is gebruikt voor een aangetrokken lening.

Een zorgpunt voor Curinde blijft het innen van huren. Deze worden niet volledig geïnd met als consequentie dat ieder jaar een voorziening op moet worden getroffen. In de onderstaande tabel is dat voor 2021 en 2022 weergegeven.

	2022	2021
Saldo debiteuren	1,211,226	2,064,575
Voorziening dub.deb	512,922	663,131
Debiteuren		

In 2022 moest 42% op de te ontvangen huren worden afgeschreven. Dat bedroeg nog 32% in 2021.

Dividendbeleid

In het verleden is voor Curinde met wederzijds goedvinden een dividendbeleid vastgesteld met als uitgangspunt dat bij het bepalen van de hoogte van de dividenuitkering de continuïteit van de onderneming gewaarborgd blijft. Daartoe zijn minimale voorwaarden geformuleerd met betrekking tot de liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit.

Aleer dividend uit te keren aan de aandeelhouders (het land Curaçao voor 85% en het Algemeen Pensioenfonds Curaçao voor 15%) moet aan de volgende randvoorwaarden zijn voldaan:

- Een minimale current ratio van 1,5;
- Minimale solvabiliteitsratio van 50%;
- Minimaal rendement op eigen vermogen van 3,75%.

Indien aan al deze voorwaarden is voldaan, wordt de omvang van de dividenuitkering als volgt bepaald: Dividendbedrag = Netto Winst -/-(3,75% van het Eigen Vermogen per 1 januari van het boekjaar).

Voorgesteld wordt dit dividendbeleid te handhaven.

Dividenuitkering

In de onderstaande tabel zijn de drie ratio's voor de boekjaren 2021-2022 weergegeven en geconfronteerd met de minimale eisen die daaraan gesteld is.

Ratio's	Eis	2022	2021
Solvabiliteitsratio (=EV\TV)	>50%	90.6%	86.2%
Liquiditeitsratio/CR (= Vla/KIs)	>1,5	0.84	1.38
Rendement Eigen vermogen (=Nettowinst/Eigen vermogen)	>3.75	54.4%	-6.1%

Uit het ratio-overzicht kan worden geconcludeerd dat de onderneming voldoet aan de minimale solvabiliteitsratio voor de boekjaren 2021 en 2022, doch niet aan de minimale liquiditeitsratio. Wel wordt in 2022 voldaan aan de minimale rendementseis op het eigen vermogen van 3,75%. Uitvoeisels hiervan is dat over het boekjaar 2022 (en 2021) conform het bovengenoemd dividendbeleid geen dividend kan worden uitgekeerd.

(...)"

Het Ministerie van Financiën gaat zijn advies voor wat betreft het dividendbeleid en de balansnormering uit van een solvabiliteitsratio van > 50%, een liquiditeitsratio (current ratio) van > 1,5 en een rendement eigen vermogen van 3,75%. Indien aan alle voorwaarden is voldaan dan wordt het dividendbedrag bepaald door de nettowinst te verminderen met 3,75% van het eigen vermogen aan het begin van het betreffende boekjaar. Het Ministerie van Financiën stelt dat dit dividendbeleid voor Curinde in het verleden met wederzijds goedvinden is vastgesteld.

Uit een eerder advies (nummer: 13052015.01) kan de adviseur opmaken dat Curinde in een brief van 24 november 2014 heeft aangegeven dat de vennootschap zich kon vinden in voornoemd dividendbeleid, dat overigens overeenkomt met het door het toenmalige Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao op 18 juli 2008 vastgestelde algemene dividendbeleid.

De adviseur wijst de Minister er - onder verdere verwijzing naar paragraaf 3 van dit advies - op dat het bestuur van een vennootschap conform onder andere artikel 2.1 van de Code een beleidsplan, jaarplan en jaarlijkse exploitatie- en investeringsbegroting dient op te stellen alsmede zorg te dragen voor een voorstel voor zowel een deugdelijke balansnormering als dividendbeleid. Immers de aandeelhouders mogen van het bestuur van een vennootschap verwachten dat zij een passend beleid formuleren en realiseren waardoor de vennootschap jaarlijks een zodanige rentabiliteit realiseert dat de aandeelhouders een redelijke vergoeding kunnen krijgen in de vorm van dividend.

Conform artikel 5 van de Landsverordening corporate governance bewerkstelligt de verantwoordelijke minister, voor zoveel als dat mogelijk is, dat een vennootschap, waarvan het Land direct of indirect aandeelhouder is, een dividendbeleid zal hebben dat voldoet aan balansnormering. Indien door of namens de verantwoordelijke minister wordt beslist of meebeslist over de vaststelling of aanpassing van het dividendbeleid van een vennootschap, dient hij het voornemen daartoe schriftelijk en gemotiveerd aan de adviseur corporate governance te melden.

Uit de stukken is niet gebleken dat het bestuur van Curinde voor het boekjaar 2022 (en 2021) een dividendbeleidsvoorstel en een dividenduiteringsvoorstel heeft aangeleverd. Ook is uit de ontvangen documenten niet gebleken dat daarom zou zijn verzocht door de Minister van Economische Ontwikkeling of het Ministerie van Financiën. Bovendien blijkt uit de aangeleverde documenten eveneens niet dat het voorstel van het Ministerie van Financiën betreffende het dividendbeleid (en het dividenduiteringsvoorstel) aan het bestuur van Curinde is voorgelegd ter verkrijging van een reactie.

Tevens heeft de Minister van Economische Ontwikkeling, anders dan het doen van een verzoek aan de adviseur om het dividendvoorstel te toetsen, zelf geen eigen standpunt genomen omtrent het dividendbeleid- en dividenduiteringsvoorstel inzake Curinde van het Ministerie van Financiën. Het is van belang dat naast het Ministerie van Financiën ook het eigen Ministerie van de Minister (in casu van Economische Ontwikkeling) advies uitbrengt met betrekking tot het dividendbeleid en het dividendvoorstel. De Minister dient alsdan - met inachtneming van zowel het advies van het Ministerie van Financiën als het advies van het eigen Ministerie - een voornemen tot vaststellen of aanpassing van het dividendbeleid schriftelijk en gemotiveerd aan de adviseur te melden, conform artikel 5 van de landsverordening corporate governance.

Gelet op het voorgaande heeft de adviseur zwaarwegende bezwaren tegen het in het advies van 12 januari 2024 van het Ministerie van Financiën (zaaknummer: 2023/041798) gehanteerde dividendbeleid.

Het Ministerie van Financiën stelt in zijn advies van 12 januari 2024 met zaaknummer 2023/041798 dat Curinde in 2022 (en 2021) niet voldoet aan de minimale liquiditeitsnorm van 1,5 en er aldus als uitvloeisel hiervan geen dividend kan worden uitgekeerd over het boekjaar 2022 (en 2021).

Gelet op het feit dat de liquiditeitsratio van Curinde voor het boekjaar 2022 beneden de 1 uitkomt (en boekjaar 2021 voor Curinde verlieslatend was), heeft de adviseur geen zwaarwegende bezwaren tegen het dividendvoorstel [c.q. het achterwege blijven van een dividenduitkering] over het boekjaar 2022 (en 2021)].

Tot slot brengt de adviseur de Minister in herinnering dat de balansnormering en het dividendbeleid voorafgaand aan een boekjaar door de verantwoordelijke Minister aan de adviseur dient te worden gemeld en ontvangt zo spoedig mogelijk de balansnormering en het dividendbeleid voor de boekjaren 2023 - 2024.

5 Conclusie en Advies

- De heeft adviseur zwaarwegende bezwaren tegen het in het advies van 12 januari 2024 van het Ministerie van Financiën (zaaknummer: 2023/041798) gehanteerde dividendbeleid om de in dit advies aangegeven redenen.
- Gelet op het feit dat de liquiditeitsratio van Curinde voor het boekjaar 2022 beneden de 1 uitkomt (en boekjaar 2021 voor Curinde verlieslatend was), heeft de adviseur geen bezwaren tegen het dividendvoorstel [c.q. het achterwege blijven van een dividenduitkering] over het boekjaar 2022 (en 2021)].
- De adviseur wijst erop dat het van belang is dat naast het Ministerie van Financiën ook het het eigen Ministerie van de Minister (in casu van Economische Ontwikkeling) advies uitbrengt met betrekking tot het dividendbeleid en het dividendvoorstel. De Minister dient alsdan - met inachtneming van zowel het advies van het Ministerie van Financiën als het advies van het eigen Ministerie - een voornemen tot vaststellen of aanpassing van het dividendbeleid schriftelijk en gemotiveerd aan de adviseur te melden, conform artikel 5 van de landsverordening corporate governance.
- Gelet op het feit dat de liquiditeitsratio van Curinde voor het boekjaar 2022 beneden de 1 uitkomt (en boekjaar 2021 voor Curinde verlieslatend was), heeft de adviseur geen zwaarwegende bezwaren tegen het dividendvoorstel [c.q. Het achterwege blijven van dividenduitkering over het boekjaar 2022 (en 2021)].
- De adviseur brengt de Minister in herinnering dat de balansnormering en het dividendbeleid voorafgaand aan een boekjaar door de verantwoordelijke Minister aan de adviseur dient te worden gemeld en ontvangt graag zo spoedig mogelijk het dividendbeleidsvoorstel voor de boekjaren 2023 - 2024.

SBTNO

De adviseur corporate governance

cc. Minister van Financiën
Minister-President